

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/ NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

LANDBOUBESTUURSPRAKTYKE

MEI/JUNIE 2024

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 200

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 13 bladsye.

AFDELING A**VRAAG 1****1.1 Meervoudigekeuse-vrae**

1.1.1 C ✓✓

1.1.2 D ✓✓

1.1.3 A ✓✓

1.1.4 D ✓✓

1.1.5 C ✓✓

1.1.6 D ✓✓

1.1.7 D ✓✓

1.1.8 B ✓✓

1.1.9 A ✓✓

1.1.10 C ✓✓

(10 x 2) (20)

1.2 Pasitems

1.2.1 J ✓✓

1.2.2 F ✓✓

1.2.3 A ✓✓

1.2.4 H ✓✓

1.2.5 L ✓✓

1.2.6 C ✓✓

1.2.7 K ✓✓

1.2.8 E ✓✓

1.2.9 D ✓✓

1.2.10 B ✓✓

(10 x 2) (20)

1.3 Landboukundige terme

1.3.1 Geheelplaasbegroting ✓

1.3.2 Aanbod ✓

1.3.3 Wisselbou ✓

1.3.4 Bemarkingsketting ✓

1.3.5 Vakuumverpakking ✓ (5 x 1) (5)

1.4 Onderstreepte woorde

1.4.1 Finansieel ✓

1.4.2 Gips / Kalsiumkarbonaat / CaSO_4 ✓

1.4.3 Hidroponika/Akwaponika ✓

1.4.4 Volhoubaarheid ✓

1.4.5 Semi-intensiewe ✓ (5 x 1) (5)

TOTAAL AFDELING A: 50

AFDELING B**VRAAG 2: FISIESE PLAASBEPLANNING**

- 2.1 **Noem VIER faktore wat tot vlak grond bydra**
- Hoë klei inhoud ✓
 - Versuipte areas ✓
 - Substraat/onverweerde rots in die ondergrond ✓
 - Gekompakteerde lae ✓
 - Teveel suur/alkaliese toestande in die ondergrond ✓
 - Teveel klippe/klipplae ✓
- (Enige 4) (4)
- 2.2 **Grondstruktuur**
- 2.2.1 **Bespreek kortliks krummel- en plaatvormige struktuur**
- (a) **Water infiltrasie**
- Krummelstruktuur – hoë/vinnige infiltrasie ✓
- Plaatvormigestruktuur – stadige/beperkte infiltrasie ✓
- (2)
- (b) **Wortelontwikkeling**
- Krummelstruktuur – goeie wortelontwikkeling ✓
- Plaatvormigestruktuur – swak wortelontwikkeling ✓
- (2)
- 2.2.2 **Gee rede vir VRAAG 2.2.1 (a) vir plaatvormige struktuur**
- Die gronddeeltjies is gekompakteer/teen mekaar gepak ✓
 - Hoë klei inhoud ✓
 - Nie genoegsame porieruimte nie ✓
- (Enige 1) (1)
- 2.3 **Stel metodes voor om gronddegradasie te voorkom**
- Pas goeie boerderypraktyke toe ✓
 - Voorkom ontbossing ✓
 - Sit maatreëls in plek om gronderosie te voorkom ✓
 - Voorkom besoedeling en afvalstorting ✓
 - Goeie veldbestuur ✓
 - Beplan vir gebeurlikhede van klimaatsverandering bv. droogtes, vloede en veldbrande ✓
- (Enige 4) (4)
- 2.4 **Temperatuur in kweekhuis**
- 2.4.1 **Gee die effek van verskillende temperature op gewasgroei**
- (a) **Minimum temperatuur**
- Min/geen groei vind plaas onder hierdie temperatuur ✓
 - Te koud vir die plantgroei ✓
- (Enige 1) (1)
- (b) **Optimum temperatuur**
- Maksimale plantgroei vind plaas ✓
 - Beste temperatuur vir plantgroei ✓
- (Enige 1) (1)
- (c) **Maksimum temperatuur**
- Min/geen groei bo hierdie temperatuur ✓
 - Te warm vir plantgroei ✓
- (Enige 1) (1)

2.4.2 Noem maniere om hoë temperature te beheer in kweekhuis

- Oopmaak van die kante/deure ✓
- Voeg ekstra bedekking by ✓
- Newel/fyn water mis ✓
- Blasers en waaiers ✓
- Lugversorgers ✓
- Verf die bedekkingsmateriaal ✓

(Enige 3) (3)

2.5 Dui die effek aan van relatiewe humiditeit

PROSESSE	HOË RELATIEWE HUMIDITEIT	LAE RELATIEWE HUMIDITEIT
Verdamping	(a) laag ✓	(b) hoog ✓
Verwelking	(c) laag/stadig ✓	(d) hoog/vinnig ✓

(tabel nie nodig nie)

(4)

2.6 Veld/weiding vir diere**2.6.1 Beskryf die gevolge vir BOER A**

- Lei tot oorbeweiding/kaal kolle ✓
- Daar sal nie genoegsame veld/voedsel wees nie vir die diere om te wei ✓
- Gevolglik 'n afname in diereproduksie/-groei ✓

(3)

2.6.2 Gee die beginsels van beweidingstelsel van BOER B

- Veldtipes met dieselfde potensiaal en smaaklikheid moet saam afgekamp word ✓
- Klein areas met minder smaaklike veld moet saam met groter areas afgekamp word ✓
- Sekere gedeeltes soos waterweë en areas wat geneig is om makliker te erodeer moet afsonderlik afgekamp word ✓
- Drinkwater moet in elke kamp beskikbaar wees ✓
- Genoege kampe vir die verskillende groepe diere ✓
- Verseker effektiewe wisselweiding vir elke groep diere ✓
- Die groep groottes moet ooreenstem met die kampgrootte/
Grootte van kampe moet groot genoeg wees vir elke groep diere ✓

(Enige 3) (3)

2.6.3 Noem die voordele van die beweidingstelsel vir BOER B

- Verminder die risiko van oorbeweiding ✓
- Verminder die nodigheid vir die boer om voer aan te koop ✓
- Verbeter vee se produktiwiteit ✓
- Koste effektiewe voeding vir diere ✓
- Voedsame voer is beskikbaar vir diere ✓
- Dit mag lei tot verhoogde inkomste vir die boer ✓
- Verbeterde veld ✓
- Plantsuksessie sal verbeter word ✓

(Enige 4) (4)

- 2.7 **Noem VIER hoof aspekte wat die toepassing van presisieboerdery beïnvloed**
- Bestuur ✓
 - Bondgenote ✓
 - Ekonomie ✓
 - Omgewing ✓
 - Klimaatsverandering ✓
- (Enige 4) (4)
- 2.8 **Tegnologie gebruik in presisieboerdery**
- 2.8.1 Stropermonitor ✓ (1)
- 2.8.2 Stroper se graantenk-vloeisensor ✓ (1)
- 2.8.3 Tensiometer ✓ (1)
- 2.8.4 Hommeltuig ✓ (1)
- 2.9 **Implemente**
- 2.9.1 **Noem die tipe kapitaal**
Medium termyn/beweeglike/roerende/losgoed kapitaal ✓
Rede
Die verwagte lewensduur van kapitaal is 2 tot 10 jaar ✓ (2)
- 2.9.2 **Gee TWEE redes waarom implement B gebruik word eerder as A**
- Om te werk in areas:
 - met groot hoeveelhede gewas oorblyfsels ✓
 - met baie harde gronde ✓
 - met boomstompe en obstruksies ✓
- (Enige 2) (2)
- 2.9.3 **Gee die nadele deur gebruikmaking van dieretrekkrag**
- Dit vereis daaglikse versorging en toesig ✓
 - Dit is stadig ✓
 - Dit mag moeilik wees om te laat werk in baie groot plase/grootskaalse plase ✓
 - Kan nie swaar implemente gebruik nie ✓
 - Diere mag beseer word ✓
 - Diere vereis meer arbeid ✓
- (Enige 3) (3)
- 2.10 **Gee redes vir versekering vir agritoerisme entrepreneur**
- Versekering teen beserings wat toeriste mag opdoen ✓
 - Versekering vir toergidse ✓
 - Versekering om te gebruik vir herstel wanneer eiendom beskadig word ✓
- (Enige 2) (2)
- [50]**

VRAAG 3: BESIGHEIDSBEPANNING, ENTREPRENEURSKAP, BEMARKING, PRYSBEPALING EN BESTUURSPROSES**3.1 Noem en beskryf DRIE faktore vir prysbepaling**

- Die lengte van die bemarkingsketting ✓ – hoe langer die ketting, hoe hoër die prys en vice versa ✓
- Marknavorsing ✓ – bepaal die nodigheid van die produk ✓
- Kompetisie ✓ – direkte en indirekte kompetisie moet in ag geneem word ✓
- Vraag en aanbod ✓ – die effek van elkeen apart of in kombinasie op die prys ✓ (Enige 3 x 2) (6)

3.2 Beskryf kortliks veranderlikes van bemarkingselement**3.2.1 Produk**

- Verkoop die produk in grootmaat of verpak ✓
- Die verskillende groottes waarin die produk beskikbaar sal wees ✓
- Die kwaliteit van die produk ✓
- Hoeveelheid produk wat 'n persoon graag wil verkoop ✓
- Die moontlikheid van verwerking van die produk ✓ (Enige 2) (2)

3.2.2 Promosie

- Metodes om die produk te adverteer ✓
- Reklame (proe) aksies van die produk ✓
- Hoe om die verbruikers in te lig oor jou produk/om jou produk bekend te maak by verbruikers ✓ (Enige 2) (2)

3.3 Pas die beginsels van bestuur

3.3.1 Organiserings ✓ (1)

3.3.2 Beheer ✓ (1)

3.3.3 Beplanning ✓ (1)

3.3.4 Koördinerings ✓ (1)

3.4 Onderskei sterk- en swak punte

	STERK PUNTE	SWAK PUNTE
Krediet	Geen krediet ✓ Krediet teen 'n lae rentekoers ✓ (Enige 1)	Uitstaande krediet ✓ Hoë rentekoers op krediet ✓ (Enige 1)
Handelsnaam	Sterk/goeie handelsnaam ✓ Goed gevestigde handelsnaam ✓ (Enige 1)	Swak/slegte handelsnaam ✓ Handelsnaam nie reeds gevestig nie ✓ (Enige 1)
Bestuursvaardighede	Goeie bestuursvaardighede ✓	Swak bestuursvaardighede ✓

(6)

- 3.5 **Gee redes vir neem van risiko wanneer boerdery onderneming begin**
- Wil/nodigheid om vir jouself te werk ✓
 - Verkies om jou eie besigheidsbesluite te neem ✓
 - Die wins wat hul maak is hulle sin om te hou ✓
 - Hulle kan hul eie idees en veranderinge uit probeer ✓
- (4)
- 3.6 **Beskryf VIER aspekte om te oorweeg in die opstel van 'n plan van aksie vir 'n werksdag**
- Werk moet aanpas by die werkers se individuele vaardigheid ✓
 - Ken die vermoë van elke werker vir die taak ✓
 - Prioritiseer plaasaktiwiteite van meer tot minder belangrik ✓
 - Die weersomstandighede bepaal die tipe werk ✓
 - Hulpbron beskikbaarheid (gereedskap/masjinerie) ✓
- (Enige 4) (4)
- 3.7 **Beskryf bemarking**
- Proses om te bepaal:
 - Watter produkte die verbruiker wil hê ✓
 - Hoe die verbruiker die produkte wil hê ✓
 - Waar die verbruiker die produkte wil hê ✓
 - Hoe om die verbruiker te kry om die produk te koop ✓
 - Hoe om te verseker dat die verbruiker terugkom vir meer ✓
- (5)
- 3.8 **Gee VIER redes waarom beplanning en herbeplanning belangrik is**
- Verandering in hulpbronnepatrone ✓
 - Verandering van tegnologiese en biologiese verwantskappe ✓
 - Verandering in pryse ✓
 - Risiko's en onsekerhede ✓
 - Klimaatsveranderinge ✓
 - Plaag- en siekte uitbreek ✓
- (Enige 4) (4)
- 3.9 **Beskryf hoe die risiko van biosekuriteit verminder kan word in plaashekbemarking**
- Voorkom besmetting/kontaminering op die plaas ✓
 - Ontsmetting van voertuie ✓
 - Sanitasie en ontsmetting van mense se skoene/maak gebruik van 'n voetbad ✓
 - Beperk besoekers tot sekere areas ✓
 - Een spesifieke verkoops punt vir produkte ✓
 - Beperk verkopers in die hantering van produkte wat nie gekoop is nie ✓
- (Enige 4) (4)
- 3.10 **Beskryf kontraktuele bemarking**
- Boere teken 'n kontrak met groot kettingwinkels, voedselproduseerders of koöperasie ✓
 - Om 'n sekere hoeveelheid produk te lewer ✓
 - Teen 'n ooreengekome prys ✓
- (Enige 2) (2)

3.11 Noem rol van produkorganisasies

- Besigheidsinligtingsdiens ✓
- Markontwikkeling ✓
- Produk promosie ✓
- Produk navorsing ✓

(Enige 3) (3)

3.12 Gee voorbeelde van gedrukte media vir advertering

- Koerante ✓
- Tydskrifte ✓
- Strooibiljette/pamflette ✓
- Plakkate ✓
- Advertensiebord / "Billboard" ✓
- Notas ✓

(Enige 4) (4)
[50]

VRAAG 4: FINANSIËLE BEPLANNING, REKORDHOUDING, OES, WAARDETOEVOEGING EN VERPAKKING**4.1 Begroting**

- 4.1.1 Bruto plaasinkomste ✓ (1)
- 4.1.2 Diverse inkomstes ✓ (1)
- 4.1.3 Totale bruto produksiewaarde ✓ (1)
- 4.1.4 Netto wins ✓ (1)
- 4.1.5 Belegging ✓ (1)

4.2 Balansstaat

- 4.2.1 **Noem die doelwitte van die Balansstaat**
- Om die likiditeit van die plaas te bereken ✓
 - Om die finansiële gesondheid van die plaas te bepaal ✓
 - Bepaal die netto waarde van die plaas ✓ (Enige 2) (2)
- 4.2.2 **Gee TWEE voorbeeld van 'n vaste bate item**
- Grond ✓
 - Geboue ✓
 - Heining ✓
 - Boorgat ✓
 - Windmeul ✓
 - Hanteringsfasiliteite ✓
 - Watertenk/Reservoir vir water ✓ (Enige 2) (2)
- 4.2.3 **Totaal bates**
- Totaal bates = R803 000 ✓
- OF**
- Totaal bates = R630 000 + R75 000 + R98 000 = R803 000 ✓ (1)
- 4.2.4 **Totaal laste**
- Totaal laste = R630 000 ✓
- OF**
- Totaal laste = R500 000 + R45 000 + R85 000 = R630 000 ✓ (1)
- 4.2.5 **Bereken Netto waarde**
- Netto waarde = Totaal bates – Totaal laste
- = R803 000 ✓(CA) – R630 000 ✓(CA)
- = R173 000 ✓(CA) (3)

4.3 Tegnologiese vooruitgang**4.3.1 Noem metodes om bankinligting te beskerm**

- Moenie pinkode (EKW)/wagwoord met enige een deel nie ✓
- Kies 'n sterk pinkode/wagwoord wat niemand kan raai nie ✓
- Moenie van webblaaier fasiliteit gebruik maak om wagwoord te stoor nie ✓
- Maak seker daar is sekuriteit sagteware/netskans/antivirus geïnstalleer ✓
- Onthou om uit te teken nadat 'n bankaktiwiteit voltooi is ✓
- Moenie die pinkode/wagwoord neerskryf op 'n plek wat maklik toeganklik is nie ✓

(Enige 3) (3)

4.3.2 Verduidelik waarom beter is om rekenaars te gebruik

- Groot hoeveelhede data kan gestoor word ✓
- Inligting is vinnig beskikbaar vir die boer ✓
- Inligting word veilig gestoor vir 'n lang tyd ✓
- Dit spaar baie tyd ✓
- Tydige besluitneming word bevorder ✓
- Dit gee tydige alternatiewe toepassing moontlikhede ✓
- Berekeninge kan makliker gedoen word ✓
- Werk word baie netjieser ✓

(Enige 4) (4)

4.4 Bereken depresiasie van hierdie trekker

Herwinningswaarde = R 350 000 x 5% ✓ = R 17 500 ✓

$$\begin{aligned}\text{Depresiasie} &= \frac{\text{Kosprys} - \text{Herwinningswaarde}}{\text{Verwagte lewensduur}} \\ &= \frac{\text{R } 350\,000 - \text{R } 17\,500 \text{ (CA)}}{10} \checkmark \\ &= \text{R } 33\,250 \checkmark \text{ (CA)}\end{aligned}$$

OF

$$\begin{aligned}\text{Depresiasie} &= \frac{\text{Kosprys} - \text{Herwinningswaarde}}{\text{Verwagte lewensduur}} \\ &= \frac{\text{R } 350\,000 - (350\,000 \times 5\%) \checkmark \checkmark}{10} \checkmark \\ &= \text{R } 33\,250 \checkmark \text{ (CA)}\end{aligned}$$

(4)

4.5 **Vergelyking tussen met die hand oes en meganiese oes**

	MET DIE HAND OES	MEGANIESE OES
Onderhoud van oes toerusting	maklik ✓	moeilik ✓
Aantal arbeiders	baie ✓	min ✓
Skade aan produkte	kneusing ✓	verbreek ✓

(6)

4.6 **Prosessering**4.6.1 **Gee die aspekte wat tydens sterilisasie geaffekteer word**

- Kleur ✓
- Reuk ✓
- Smaak ✓
- Struktuur ✓
- Voedingswaarde ✓

(Enige 3) (3)

4.6.2 **Noem faktore wat oorweeg moet word voor prosessering**

- Sosio-ekonomiese omstandighede ✓
- Vlak van besigheidsvaardighede onder die mense ✓
- Beskikbaarheid en koste van infrastruktuur ✓
- Regeringsbeleide en regulasies ✓
- Finansiële ondersteuning van finansiële ondernemings ✓
- Toegang tot gepaste tegnologie ✓
- Markontwikkeling ✓
- Handelswaarde ✓

(Enige 3) (3)

4.6.3 **Maak 'n lys van die omskakelingsprosesse**

- Fermentasie ✓
- Onttrekking ✓
- Ekstrusie ✓
- Vergruising/Aggregering ✓
- Kombinerings ✓
- Gebruik van mikro-organismes ✓

(Enige 3) (3)

4.7 **Gee redes vir verpakking**

- Om maklike bederf van produk te voorkom/Om die produk te beskerm ✓
- Dra inligting oor na die verbruiker ✓
- Om verbruikers te lok om die produk te koop ✓
- Om produk makliker hanteerbaar te maak ✓
- Identifiseer die produk ✓

(Enige 2) (2)

4.8 **Klassifiseer gevare**

BIOLOGIESE GEVARE	CHEMIESE GEVARE	FISIESE GEVARE
Bakterieë ✓	Smeermiddels ✓ Onkruidodders ✓	Klippies ✓ Plastiek ✓

(5)

4.9 **Stoormetodes**4.9.1 **Wyn**

- Tenks ✓
- Vate ✓
- Bottels ✓

(Enige 1) (1)

4.9.2 **Graan**

- Lugdig stoor ✓
- Silo's ✓
- Ondergrondse strukture ✓
- Graankous ✓
- Plastiese sakke ✓
- Papiersakke ✓

(Enige 1) (1)

4.9.3 **Kuilvoer**

- Plastiese sakke/bedekking/kous ✓
- Bunker ✓

(Enige 1) (1)

[50]

TOTAAL AFDELING B: 150
GROOTTOTAAL: 200